

Državni izpitni center

M 0 9 2 5 0 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 28. avgust 2009

SPLOŠNA MATURA

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)**A1 – OBČA**

1. B
1 točka
2. Tektonski premiki /premiki litosferskih plošč / tektonika / tektonsko ugrezanje, dvigovanje, prelamljanje / vulkanizem / potresna dejavnost / potresi / gubanja / gorotvorni procesi / orogeneza.
Za imenovanje treh procesov 2 točki, dveh procesov 1 točka.
3. *Opis vzroka:* razmikanje litosferskih ali tektonskih plošč / dve tektonski plošči se razmikata. *Reliefna oblika:* oceanski hrbet / vulkanski hrbet ali greben / Srednjeatlantski hrbet / podmorski vulkan / globokomorski hrbet / atlantski hrbet.
Za opis in reliefno obliko 2 točki, za opis ali reliefno obliko 1 točka.
4. *Priloga 2:* zaradi razpadanja, drobljenja in brušenja kamnin / zaradi zaobljanja grušča ob rečnem transportu.
Priloga 3: zaradi sprijemanja proda, prodnikov in peska.
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
5. *Geološko obdobje nastanka:* predkambrij
Reliefna oblika: ščit / plošča / sedimentna plošča
Opis: nahajališča različnih surovin, rud / možnost izkoriščanja vodne sile za hidroelektrarne / velik hidroenergetski potencial.
Za tri odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.

A2 – OBČA

6. B, C, E
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
7. 1 – Severna Amerika
2 – Afrika
Za navedbo obeh celin 2 točki, za navedbo ene celine 1 točka.
8. *Vzroki:* pretežna uporaba premoga kot vira energije / pretežno težka industrija, ki najbolj onesnažuje okolje / niso uporabljali čistilnih naprav za dimne pline in odpadne vode / uporaba okolju škodljivih surovin.
Posledice: zelo onesnaženo ozračje / kisli dež / propadanje stavb in spomenikov / pogost smog nad mesti in industrijskimi kraji / onesnažene vode / mrtve reke, jezera / propadanje gozdov / zastrupljena prst / naraščanje poklicnih bolezni / močno degradirano okolje.
Za opis vzroka in posledice 2 točki, za opis vzroka ali posledice 1 točka.
9. Zaradi dražje delovne sile v razvitem svetu / zaradi cenejše, manj izobražene delovne sile v državah v razvoju / zaradi strožje okoljske zakonodaje v razvitem svetu / zaradi manj stroge okoljske zakonodaje v državah v razvoju / v razvitih državah že izčrpane surovine.
Za opis obeh vzrokov 2 točki, za opis posameznega vzroka 1 točka.
10. Masovnost turističnih potovanj / serijsko ponavljanje turističnih potovanj / oblikovanje programov potovanj za še nepoznane turiste / odvisnost od razmer na trgu, od ponudbe in povpraševanja / negativni vplivi turističnega prometa na okolje / nižje cene turističnih storitev / spodbujanje razvoja spremljajočih dejavnosti / gradnja infrastrukture. *Upoštevamo vsak smiselno opisan odgovor.*
Za opis dveh podobnosti 2 točki, za posamezni opis 1 točka.

B1 – SVET

11. Ekstenzivno kmetijstvo, intenzivno kmetijstvo.
Za oba odgovora 1 točka.
12. *Najbolj razširjeni obliki kmetijstva:* 1 – selilno poljedelstvo, 2 – nomadska in polnomadska živinoreja.
Oblika kmetijstva v delti reke: Intenzivno samooskrbno kmetijstvo.
Za tri odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
13. A – kakav
B – kava
C – palmovo olje
D – olive
Za štiri odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
14. *Plantažno poljedelstvo je:*
monokulturna oblika poljedelstva / tržna oblika / je specializirana oblika poljedelstva / je intenzivna oblika poljedelstva / značilno je za tropski pas / značilno je za manj razvite države / značilna so velika, zaokrožena posestva / lastniki plantaž so večinoma tujci, delovna sila pa domače prebivalstvo / veliko je ročnega, fizičnega dela / plantažno kmetijstvo.
Za dva opisa 2 točki, za enega 1 točka.
15. Zaradi pogostih državljskih, meddržavnih vojn, spopadov je oteženo obdelovanje zemlje (vojna nevarnost, minska polja, nedostopnost površin) / zaradi vojn in spopadov primanjkuje delovne sile (ljudje so se izselili kot begunci, veliko žrtev, izgub ljudi) / pomanjkanje hrane je posledica naravnih nesreč, kakršne so suše, poplave, škodljivci, tropski cikloni, ki lahko uničijo večino pridelka / tradicionalno, slabo donosno kmetijstvo / nezadostno vlaganje v razvoj kmetijstva / večja rast prebivalstva, kakor je rast pridelave hrane / na nekaterih najrodovitnejših kmetijskih zemljiščih pridelujejo hrano za izvoz / nepoznavanje donosnejših načinov obdelovanja zemlje.
Za tri pojasnitve 3 točke, za dve 2 točki, za eno 1 točka.

B2 – SVET

16. *JV Azija:* rumena rasa
Južna Azija: bela rasa
JZ Azija: bela rasa
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega 1 točka.
17. *Starostne piramide:* 1 = 2002, 2 = 1990, 3 = 2025
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
18. *Faza demografskega prehoda:* 4
1 točka

19.

	BANGLADEŠ	SAUDOVA ARABIJA	LIBIJA
Rodnost (v ‰)			
Smrtnost (v ‰)		4,1	4,7
Naravni prirastek (v ‰)	21,0		

Vzrok: Število otrok je veliko zaradi muslimanske vere, ki ne odobrava uravnavanja rojstev, kontracepcije / močna tradicija, ki zahteva veliko otrok / ženske so slabo izobražene, da bi odločale o načrtovanju družine / veliko mladega prebivalstva.
Za vse tri pravilne izračune in pravilno opisan vzrok 3 točke, za tri pravilne izračune 2 točki, za dva pravilna izračuna 1 točka, za pravičen opis 1 točka.

20. *Opis:* Manjšal se bo delež mladega prebivalstva, naraščal bo delež zrelega in starejšega prebivalstva.
Pojasnitev: Manjšal se bo delež aktivnega prebivalstva / nastopile bodo težave pri zagotavljanju sredstev za pokojnine / obremenjena bosta zdravstveni in pokojninski sistem / primanjkovati bo začelo delovne sile v nekaterih poklicih.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije)

D1 – SLOVENIJA

1. C
1 točka
2. Ledeniško površje / glacialno površje
Kraško površje / kras
Rečno površje / fluvialno površje / rečno denudacijsko površje / normalno površje
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega pa 1 točka.
3. Ledenik se je skrčil zaradi globalnega segrevanja ozračja / zaradi vse višjih temperatur v zadnjih desetletjih.
1 točka
4. Površje na območju Triglavskega ledenika je kraško (zakraselo) / je iz prepustne podlage / je iz kraških kamnin / je iz apnenca in dolomita / izpod ledenika priteče zaradi njegove majhnosti premalo vode.
1 točka
5. Porečji imata v flišu, ki je erozijsko neodporen (je mehka kamnina), zato kljub majhni vodnatosti prenašata in ob izlivu kopičita veliko gradiva.
Za pravilno vzročno-posledično pojasnitev 2 točki, za delni odgovor (npr.: porečji imata v flišu / prenašata veliko gradiva / akumulirata veliko gradiva) 1 točka.
6. *Opis razlike:* Pohorje je zgrajeno večinoma iz magmatskih in metamorfnih kamnin (granodiorit, gnajs ...), v Idrijsko-Cerkljanskem hribovju prevladujejo sedimentne kamnine (apnenec in dolomit, glinovec in meljevec, kremenov peščenjak in konglomerat ...)
Razlaga vpliva na površje: Za Pohorje so značilni kopasti vrhovi in položna pobočja (planotasto površje), v Idrijsko-Cerkljanskem hribovju so pobočja večinoma strma, z malo uravnanege sveta, vrhovi in grebeni so večinoma ozki.
Razlaga vpliva na poselitev: Zaradi manj strmih pobočij je na Pohorju več samotnih kmetij, v Idrijsko-Cerkljanskem hribovju pa manj.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.

D2 – SLOVENIJA

7. *Triglavski narodni park: 7*
Kozjanski regijski park: 3
Krajinski park Goričko: 1
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
8. *Gospodarska dejavnost: turizem.*
Opis vzroka: slabši, omejeni pogoji za razvoj drugih gospodarskih dejavnosti / vse več obiskovalcev na tem območju in tako večje potrebe po turistični ponudbi / večje povpraševanje po preživljanju prostega časa v naravnem okolju.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
9. *Naravna nesreča: potres / podor / zemeljski plaz / snežni plaz / vetrolom / plaz*
Vzroki: – potres: zaradi lege na tektonskih prelomih
– podor: zaradi potresne dejavnosti / zaradi nagnjenosti površja, strmine / zaradi mehanskega preperevanja
– zemeljski plaz: zaradi potresne dejavnosti / zaradi velike količine padavin in dolgotrajnega deževja / zaradi nagnjenosti površja, strmine / zaradi visokega odtočnega količnika
– snežni plaz: zaradi nagnjenosti površja, strmine / zaradi debele snežne odeje
– vetrolom: zaradi močnega vetra
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

10. *Vzroki*: hudourniška narava reke in pritokov v zgornjem toku / neprepustna kamninska podlaga / višja nadmorska višina izvira / velika količina padavin v kratkem času / močni nalivi / večdnevno močno deževje / veliki odtočni količnik v porečju (velik odtok zaradi velikih strmin in velike količine padavin).
Za oba vzroka 2 točki, za enega 1 točka.
11. *Pojasnitev vzroka*: kljub poletnemu višku padavin je zaradi višjih temperatur več izhlapevanja in tako večji primanjkljaj vode / zaradi kontinentalnosti povprečno najmanjša količina padavin letno in poleti.
Posledica naravne nesreče: uničeni kmetijski, poljedelski pridelki / zmanjšanje pridelka v kmetijstvu / slabša kvaliteta pridelkov / še večja materialna škoda v kmetijstvu / zmanjševanje kmetijskih, poljedelskih površin / pomanjkanje pitne vode / pomanjkanje vode za namakanje / večji pritisk na vodne vire / sprememba kmetijskih kultur / uničena biotska pestrost / povečana možnost požarov / potrebno bo namakanje.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

E1 – SLOVENIJA

12. DA, NE
Za dva pravilna odgovora 1 točka.
13. A Bled Dežela in Blejski kot / Blejski kot
B Škofja Loka Kranjsko-Sorško polje / Sorško polje
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
14. Dna kotlin, dolin in kraških depresij, globeli / dno kotlin.
1 točka
15. *Skupina kamnin*: sedimentne kamnine / usedline / sedimenti.
Zemljiška kategorija: gozd.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
16. *Vzroka*: – preseljevanje iz Ljubljane v okolico iz različnih razlogov: mirnejše, privlačnejše okolje v suburbanih območjih / območje novih zaposlitvenih možnosti / možnost nakupa cenejših zazidljivih zemljišč / dobra prometna povezanost naselij z Ljubljano / visoka cena stanovanj v Ljubljani / slabša kakovost bivanja v Ljubljani zaradi gostega prometa, hrupa, onesnaženega zraka;
– staranje prebivalstva v Ljubljani.
Proces: suburbanizacija.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
17. *Opis dejavnika*: – bližina reke Save, ki je služila za industrijsko vodo in kot energijski vir;
– vloga prometa: bližina gorenjske železnice / glavna cestna povezava Ljubljana – Jesenice za prevoz surovin, izdelkov;
– obilica poceni, nekvalificirane delovne sile.
Pojasnitev: nevarnost onesnaženosti oz. povečanja škodljivih in strupenih snovi v reki Savi zaradi industrijskih odplak, izlitja nevarnih tekočin / nevarnost poplav zaradi lege na najnižji holocenski terasi / večja možnost poplav zaradi regulacije naravne struge / slabša kakovost zraka zaradi onesnaževanja s strupenimi plini.
Za pravilen opis in vzročno-posledično pojasnitev 2 točki, za opis ali pojasnitev 1 točka.

E2 – SLOVENIJA

18. 1 – Savinja
2 – Idrija
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega pa 1 točka.
19. Z, V, V, Z
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
20. Zračne gmote, ki prinašajo padavine, pritekajo k nam večinoma od zahoda in JZ. Ob alpsko-dinarski pregradi (hribovjih in gorovjih zahodne Slovenije), katere del je tudi Zahodno Predalpsko hribovje, so se prisiljene dvigovati, pri tem prihaja do izločanja padavin. Do Vzhodnega Predalpskega hribovja pridejo že deloma izsušene, zato je tu manj padavin.
Za pravilno vzročno-posledično pojasnitev 2 točki (lega Zahodnega Predalpskega hribovja v območju alpsko-dinarske pregrade + orografske padavine + izsušene zračne gmote v Vzhodnem Predalpskem hribovju), za delni odgovor 1 točka.
21. A: Idrija, živosrebrna ruda / živo srebro / cinabarit
B: Trbovlje, rjavi premog / premog
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
22. Terciarni sedimenti v Vzhodnem Predalpskem hribovju so posledica zatokov nekdanjega Panonskega morja, ki je v terciarju od vzhoda prodrlo v osrednjo Slovenijo. Ker so terciarni sedimenti mehkejši (erozijsko manj odporni), so v njih nastala podolja.
Za obe pravilni pojasnili 2 točki, za eno 1 točka.